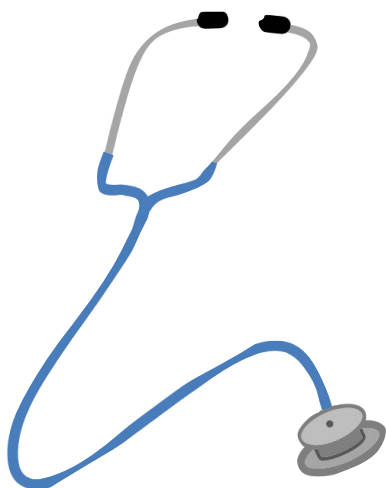

KORTRAPPORT
Sveriges Yngre Läkares Förening

Kartläggning av ledarskaps-ST och ledarskapsprogram för läkare tidigt i karriären

Bakgrund

Trots att läkare har en naturlig roll som chefer och ledare i vården, och att många unga läkare ser sig som framtida chefer, är det allt mindre vanligt att vården leds av läkare. Förklaringen är multifaktoriell, men avsaknaden av utbildnings- och stödsatser för läkare i ledande position är en viktig stötesten.

Ledarskaps-ST är en naturlig ingång för underläkare med chefs- och ledarambitioner och bör erbjudas i samtliga regioner och till en betydande del av underläkarkåren. SYLF besitter den nödvändiga kunskapen och inflytandet för att accelerera införandet av ledarskaps-ST i hela landet. SYLF tycker att ledarskaps-ST eller motsvarande utökad ledarskapsutbildning ska finnas i alla regioner och erbjudas minst 10% av alla ST-läkare. 2020 gjorde Läkarförbundet en kartläggning där man noterade att endast 3 av landets 21 regioner erbjöd ledarskaps-ST (Läkarförbundet, 2021). De här regionerna var då Blekinge, Västerbotten samt Östergötland.

Sveriges Yngre läkares förening – Strategi 2026

Mål: Ledarskaps-ST eller motsvarande utökad ledarskapsutbildning ska finnas i alla regioner och erbjudas minst 10 % av alla ST-läkare.

Mot bakgrund av detta beslutades att SYLF skulle undersöka saken på nytt, för att få en nulägesbeskrivning med en färsk kartläggning. SYLF:s strategi 2026 förordar specifikt modellen ledarskaps-ST. På grund av att det finns flertalet andra typer av ledarskapsprogram valdes att även inkluderas dessa i kartläggningen.

Metod

Kartläggningen genomfördes under 2024 via mejlutskick med två olika infallsvinklar. Dels skickades frågan ut till våra 27 lokalavdelningar, dels skickades samma frågor till övergripande studierektorer i de 21 regionerna. Svar inkom från samtliga lokalavdelningar och regioner. Frågorna som ställdes var:

- Finns ledarskaps-ST i er region?
- Om ledarskaps-ST inte finns, erbjuds något motsvarande program med ledarskapsprofil som underläkare kan söka?

Frågorna har lämnat utrymme för fritextsvar som använts för sammanställningen. I vissa fall har följdfrågor ställts när de initiala svaren lämnat utrymme för tolkning, till exempel om programmen varit riktade mot enbart läkare eller om de varit för alla regionanställda samt om de varit riktade mot SYLF:s medlemsgrupp.

Ledarskaps-ST erbjuds i endast två regioner med flertalet ledarskapsprogram erbjuds

I kartläggningen framkom att antalet regioner som erbjuder Ledarskaps-ST endast är två. Dessa är Blekinge och delar av Västra Götalandsregionen (NU-sjukvården). En del regioner har andra typer av ledarskapsprogram för ST-läkare men som inte faller in under ledarskaps-ST. På Sahlgrenska finns ett välutvecklat program som sträcker sig över 3 terminer, där ingår UGL på sista terminen. I Skåne finns ett ledarskapsprogram som kallas Styrkeflyftet, det är ett 2-årigt program för ST-läkare, där man bland annat går UGL.

I Östergötland erbjuds Pedagogisk-ST där mycket ledarskap ingår. ST-kansliet i Region Östergötland har sagt att det inte ska ses som en chefs-utbildning och har i stället fokus på projekt och pedagogik. Östergötland hade tidigare det som kallades ledarskaps-ST men man framhåller att det var ett felaktigt namn då den egentligen innehöll pedagogik mer än ledarskap och inte syftade till att utbilda till chefer. Denna "ledarskaps-ST" togs bort 2024.

I Dalarna erbjuder man ingen ledarskaps-ST men däremot har vissa intresserade ST-läkare pusslat ihop ett eget program som till viss del motsvarar ledarskaps-ST. Region Dalarna hade en plan och till och med beslut på införande av ledarskaps-ST, beslut togs av regiondirektörer år 2020. Det hela pausades när pandemin bröt ut vilket efterföljdes av stora ekonomiska problem vilket gjort det oerhört svårt att få gehör för finansiering. I Värmland fanns också ett färdigt förslag som studierektorer arbetat fram tillsammans ledarskapsenheten, vilket pausades på grund av det ekonomiska läget i regionen. Det ska tilläggas att även den professionsöverskridande ledarskapsutbildningen har satts på paus i Värmland.

I följande regioner lyfter man fram att det finns ledarskapsprogram som riktar sig till alla professioner

Region Kronoberg

Region Värmland (dock på paus för alla under 2024)

Region Västmanland

Region Halland

Region Jönköpings län

Region Västernorrland

Region Skåne

Region Uppsala

Region Östergötland

Region Örebro

Region Gävleborg

Region Dalarna

Region Stockholm

Västra Götalandsregionen (alla förvaltningar)

Region Gotland

Region Norrbotten

Region Västerbotten

Följande regioner svarar att man inte erbjuder några program inom ledarskap

Region Kalmar

Region Sörmland

Region Jämtland-Härjedalen.

I Sörmland framhåller man från studierektorshåll att man har skräddarsytt ett ledarskapsprogram för intresserade ST-läkare där cheferna velat satsa på individerna. Något anmärkningsvärt som nämns i fritextsvaren är att i hela Region Värmlands Hälso- och sjukvårdsledning finns i nuläget ingen person med läkare som profession.

En kommentar som lyfts från en studierektor är att man flera gånger sett potentiella kandidater gå ledarskapsprogram eller chefskandidatprogram men när det sedan blir tal om att faktiskt ta ett uppdrag som chef så vill de inte. Man problematiserar kring

om det verkligen är bäst sätt att få flera läkare att vilja bli chefer och faktiskt åta sig uppdrag. Ett annat sätt som lyfts fram är att se till att rekrytera unga läkare till studierektorer och chefspositioner tidigt i karriären och låta dem gå utbildningar då. Man upplever att effekten blev väldigt mycket bättre då. Vederbörande framhåller att det bara är en lokal erfarenhet och att man helt delar uppfattningen om att unga läkare behöver motiveras att ta ledande positioner.

Något som framkommer i fritextsvaren är att flera läkare som gått regionövergripande ledarskapsprogram (för alla professioner) har ansett att det varit låg nivå på utbildningen och därmed inte mycket man tagit till sig.

Fem regioner erbjuder särskild ledarskapssatsning på läkare tidigt i karriären

Även om det i faktiska tal är så att antalet regioner som har en regelrätt ledarskaps-ST har blivit färre så ser vi att det även finns regionala upplägg med välfungerande och uppskattade program som riktar sig till läkare. Om man väljer att räkna in dem så är det i nuläget fem regioner där man satsar på ledarskapet hos just läkare tidigt i karriären.

Regioner med särskild ledarskapssatsning på läkare tidigt i karriären

Region Blekinge – Ledarskaps-ST

Västra Götalandsregionen – Ledarskaps-ST i NU-sjukvården, eget program på Sahlgrenska

Region Östergötland – Pedagogisk ST där mycket ledarskap ingår.

Region Skåne – STyrkelyftet

Region Dalarna – pussla själv

Flertalet regioner har gått vägen att erbjuda program/kurser som är gemensamma för alla professioner och det är svårt att analysera övergripande kring det då det ter sig välfungerande på sina håll men mindre väl på andra. Sammantaget uttrycks stora farhågor kring den minskande andelen chefer som är läkare inom hälso- och sjukvårdens ledningsgrupper.

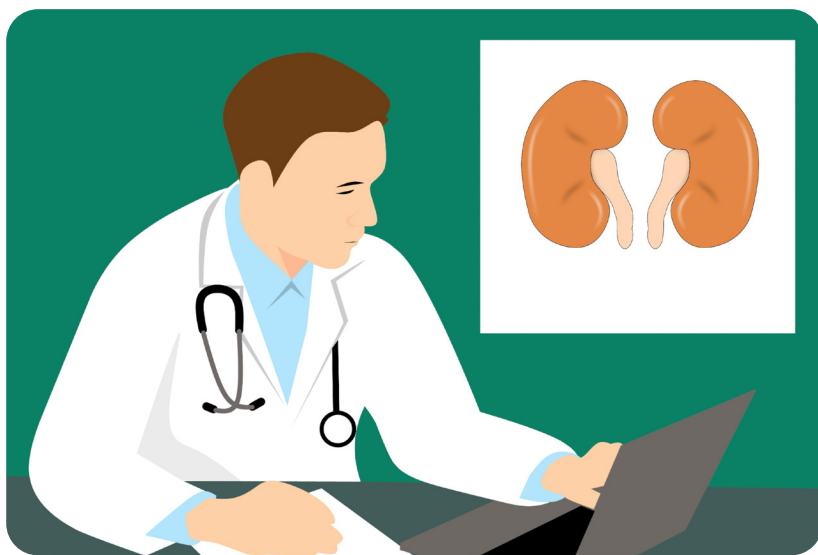
Det kan mycket väl vara så att just ledarskaps-ST inte är en perfekt modell som fungerar överallt men om alternativet är att det inte finns något strukturerat sätt att fånga upp intresset riskerar det att gå förlorat. Det bästa är om regionerna kan inspireras av modellen för ledarskaps-ST samt andra regioner och forma ett arbetssätt som fungerar lokalt. På sina ställen finns det eldsjälar som scoutar bra individer och agerar mentor till yngre kollegor för att forma framtidens ledare. Det är en fin modell men dessvärre bundet till dessa eldsjälar och arbetet riskerar att gå förlorat om inga fler vägar finns.

En tråkig utveckling som noteras är att man valt att pausa ledarskapsprogram på grund av dålig ekonomi. Det är kortsiktigt tänkt och kan få fasansfulla konsekvenser – I kris behövs det medicinska ledarskapet än mer. Vi vet att med läkare som chefer blir personalomsättningen lägre, medarbetarna nöjdare och man har även sett att patientsäkerheten är högre. Läkarförbundet (2024) släppte nyligen en folder om varför läkare behövs som chefer inom vården, där man kan läsa mer.

”Sammantaget uttrycks stora farhågor kring den minskande andelen chefer som är läkare inom hälso- och sjukvårdens ledningsgrupper. ”

SYLF Politik för ledarskap

- Fler chefer ska vara läkare och fler läkare tidigt i karriären ska ges möjlighet till formellt ledarskap.
- Det ska finnas särskilda tjänster eller program med ledarskapsprofil för utbildningsläkare, till exempel ledarskaps-ST.
- Redan under läkarutbildningen ska studenterna förberedas för rollen som chef och ledare.
- Vi anser att ledarskapsprogram och ledaruppdrag under ST inte ska leda till förlängd tid till specialistlön

Läs mer

Intervju i ML#1 med Andreas Vallenbrant

Ledarskaps-ST: för fler läkare
som chefer

Fler läkare som chefer och ledare

SYLF:s politik ledarskap

Läkarförbundet (2024)

Därför behövs läkare som
chefer i vården.

Läkarförbundet (2021)

Ledarskaps-ST En nationell
kartläggning.

Tveka inte att kontakta oss!

Kontakta SYLF –
Sveriges Yngre Läkares
Förening (SYLF)
(slf.se)

